

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
Духът прави силата

ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „Наказателноправни науки“

АВТОРЕФЕРАТ

на

ДИСЕРТАЦИЯ

за придобиване на ОНС „Доктор“ по
„Наказателно право“

ОТНЕМАНЕ В ПОЛЗА НА ДЪРЖАВАТА НА ИМУЩЕСТВО
ПРИДОБИТО ОТ ПРЕСТЪПНА ДЕЙНОСТ

Докторант: Спас Панайотов

Научен ръководител: проф. д-р Юлиана Младенова Матеева

Дисертационният труд е обсъден и насочен към публична защита на заседание на катедра „Наказателноправни науки“, Юридически факултет, УНСС на 09.04.2024 г.

Темата на дисертационния труд е *„Отнемане в полза на държавата на имущество придобито от престъпна дейност“*. Официалният език на дисертацията е български език. Структурата на дисертацията е изградена от уводна, заключителна част и три глави. Изследването е изградено върху основата на 97 теоретични източника, задължителна тълкувателна практика на Върховната съдебна инстанция и текуща съдебна практика на българските съдилища. Използвани са нормативни източници от международното право и правото на Европейския съюз, както и практика на Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека. За изследването са използвани годишни доклади, препоръки и становища на европейските институции.

Научното жури е в състав:

Проф. д-р Момяна Гунева

Проф. д-р Пламен Панайотов

Доц. д-р Пресиян Марков

Доц. д-р Петя Митрева

Доц. д-р Ралица Илкова

резервни членове:

доц. д-р Николета Кузманова

доц. д-р Надежда Кръстева

Публичната защита ще се състои на 21 юни 2024 г. от 14.00 ч., в зала 2032А „Научни съвети“ на УНСС пред научно жури в състав:

Материалите по защитата ще бъдат публикувани на интернет страницата на УНСС - <http://www.unwe.bg/konkursi> и ще бъдат на разположение на интересуващите се в сектор „Научни съвети и конкурси“, дирекция „Наука“ в УНСС.

I. ОБЩА ХАРЕКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

§1. Актуалност и значимост на изследването

Институтът на отнемане на имущество придобито от престъпна дейност в полза на държавата, е познат и българското наказателно законодателство и на наказателноправната теория още от времето на действие на Наказателния закон от 1896 г. От създаването си, този институт е предназначен за осъществяване на превантивна дейност по отношение на престъпността.

От 1896 г. до ден днешен, настъпват значителни промени в икономически план както в нашата страна, така и в останалите европейски държави. Разширяват се значително икономическите перспективи, което влече след себе си нарастване на броя на извършените престъпления, като посредством извършването им се придобива имущество по престъпен начин. Това води до необходимостта да се даде адекватен отговор от страна на българската държава и останалите европейски държави, в

резултат на което се стига до обединяване на европейските държави в усилията им да противодействат на този вид престъпност, чрез прилагането на превантивни механизми, какъвто е институтът на отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност. Стига се до изработването и приемането на конвенции от ООН, които са ратифицирани от Република България и в резултат на които протичат законодателни промени на национално ниво, поради нуждата от адаптация с международните актове.

Тези процеси намират своето отражение и в законодателните актове на Европейския съюз (ЕС). Като страна членка на ЕС, Република България също е засегната от законодателните процеси, които протичат в Съюза. Акцентът в борбата с престъпността, имаща потенциала да генерира имуществени изгоди, основно е поставен върху организираните престъпни групи, чиято дейност много често има трансграничен характер. Именно тяхната престъпна активност е поводът Съюзът да прави непрестанни опити за противодействие и превенция на тяхната активност.

За Република България, като пълноправен член на Съюза, съществува задължението да приведе в унисон законодателството си с източниците на правото на ЕС, като ги транспонира във вътрешното законодателство. Именно процесите по транспониране на тези актове, чието приемане е насочено към разширяване на приложното поле на института на отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, водят до законодателни промени, в резултат на които се създават нови разпоредби във вътрешното ни законодателство. Дали процесите по транспониране са успешни е въпрос, който излиза извън пределите на дисертационния труд. Факт са, обаче, трудностите, които актуалната уредба създава за правоприлагащите органи, които трудности в определени моменти, преливат в невъзможност за прилагането им. Настоящият дисертационен труд е опит да се изяснят законовите разпоредби и да се направи предложение за усъвършенстване

на законодателната уредба по такъв начин, че институтът да бъде приложен по отношение на максимален брой престъпни прояви.

Еволюцията на отнемането като инструмент в борбата с престъпността, уреден на наднационално ниво, води до създаването и на други механизми, във вътрешното ни законодателство, като отнемане на незаконно придобито имущество по гражданскоправен ред и въвеждането на имуществена санкция за юридическото лице, което се е обогатило или би се обогатило от извършено престъпление, чийто субект се явява физическо лице, което е част от структурата на юридическото лице. Паралелното функциониране на други сходни институти, налага провеждането на ясна разграничителна линия между института на отнемане на имущество, регламентиран в чл. 53 от НК институтите, предвидени в специалните закони. В тази връзка се обосновава и необходимост подчертан неговият приоритетен характер при наличие на предпоставките за неговото прилагане.

§2. Обект, предмет, цели и задачи на дисертационния труд

1. **Обект** на изследване е институтът на отнемане на вещи, които са били предмет и средство на престъплението, включително и в случаите, когато притежаването им е забранено, както и отнемането на облагата, придобита чрез престъпление, регламентиран в нормата на чл. 53 от Наказателния кодекс (НК).

2. **Предмет** на изследването са предпоставките за прилагането на института на отнемане на имущество по чл. 53 от НК, както и теоретичните и практически проблеми, до които води създаването на разпоредбата на чл. 53, ал. 3 от НК, чрез въвеждането на две нови понятия – пряка облага и непряка облага.

3. Целта на дисертационния труд е да бъдат изяснени по такъв начин легалните понятия, че прилагането им да бъде възможно по отношение на всички престъпни прояви, които генерират имуществени облаги с незаконен произход, както и да се анализират предпоставките за прилагането на института на чл. 53 НК в различните хипотези по начин, който да осигури законосъобразното му прилагане.

За постигането на тази цел се поставят следните основни задачи:

- да се направи кратък исторически преглед, посредством който да се очертае тенденцията към разширяване на приложното поле на института;
- да се изследват различните хипотези, в които се прилага института, предвидени в нормата на чл. 53 от НК;
- да се изследват и изяснят предпоставките за прилагането му в различните хипотези;
- да се тълкуват разпоредбите, създадени в резултат на транспонирането на Директива 2014/42/ЕС;
- да бъде направена съпоставка с наказанието „конфискация“ като част от системата на наказанията по чл. 37 от НК, с което институтът на отнемане на имущество разкрива значителни сходства, като посредством тази съпоставка се очертаят основни белези на института;
- да се направи анализ на уредбата на механизма, дадена в източниците на международното право и правото на ЕС, съдебната практика на Съда на ЕС и тази на Европейския съд по правата на човека;
- да се анализира тълкувателната практика на Върховната съдебна инстанция в Република България, част от текущата съдебна практика на българските съдилища;

- да се направи съпоставка с институтите, които имат сходни последици при прилагането им по гражданскоправен и административно наказателен ред;

- да се анализират теоретичните проблеми, които създава дефиницията на понятията „пряка“ и „непряка“ облага, дадена в нормата на чл. 53, ал. 3 от НК;

- да се обобщят и подложат на критичен анализ достиженията на правната доктрина и съдебната практика във връзка с прилагането на института на чл. 53 от НК.

§3. Методи на изследване

В настоящия дисертационен труд са използвани наблюдение, описание, сравнение, методът на научния анализ и синтез, индуктивният и дедуктивният метод. Използвани са и сравнително-правен метод, исторически и логико-юридически.

§4. Практическо значение на дисертационния труд

Изясняването на цялостната уредба на института по чл. 53 НК, цели да допринесе за неговото прилагане по отношение на възможно максимален брой престъпления. Тази цел е в корелация с неговия превантивен характер. Освен максимално ефективността му, не по-малко следва да се държи сметка и за неговото законосъобразно прилагане. Именно към този резултат е насочено подробното изясняване на материалните предпоставки за прилагането на института. Като допълнителен аргумент, законосъобразното прилагане на института, неминуемо ще доведе до понижаване на риска от неоснователно засягане на имуществената сфера на засегнатите от отнемането лица, което, от своя страна, намалява и потенциалната възможност за ангажиране на отговорността на държавата, чрез предявяване на иск за вреди срещу нея и

изплащането на обезщетения по такъв иск при неговото евентуално уважаване.

Дисертационният труд би имал и значение за усъвършенстване на нормативната уредба, чрез възприемане, от страна на законодателя на предложенията *de lege ferenda*, изведени в хода на изследването.

§5. Обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 185 страници, включително съдържание от 3 страници и използвана литература от 10 страници. Съдържа 275 бележки под линия. Библиографията включва 96 заглавия, от които 91 на български език и 5 чуждестранни.

Като структура, дисертационният труд е обособен в увод, изложение, състоящо се от три глави и заключение. Трите глави са приблизително еднакви по обем. Първа глава е съставена от пет параграфа. Втора и трета глава съдържа три параграфа. Параграфите, съдържащи се в трите глави, са разделени на отделни точки.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Увод

В уводната част на дисертационния труд е изложена кратка актуалност на проблема и са обособени обектът, предметът, целите на дисертационния труд, както и методите, които ще бъдат използвани.

Глава първа. Институтът на отнемане на имущество по реда на чл. 53 от Наказателния кодекс на Република България

§1 Исторически преглед

В този параграф е направен кратък исторически преглед на нормативна уредба на института на отнемане на имущество по

наказателноправен ред в Наказателния закон от 1896 г., Наказателния кодекс от 1956 г. и сега действащият Наказателен кодекс от 1968 г. Целта на проведеня исторически преглед е основно да се очертае тенденцията на разширяване на приложното поле на института през годините – от неговото създаване до днес, чрез поставяне на акцент върху запазената част от законодателната уредба през годините, чрез нейното допълване. Цели се още и поставянето на акцент, че още от създаването си, между института на отнемане на имущество по наказателноправен ред и конфискацията, като наказание, предвидено в системата на наказанията, е проведена ясна разграничителна линия, въпреки сходните последици от прилагането им.

§2. Същност и белези на института отнемане на имущество по реда на чл. 53 НК

В този параграф са обобщени белезите на института на отнемането на имущество, изведени в правната доктрина през годините, чрез използване на сравнително-правния метод. На базата на съпоставката между института на отнемане на имущество в полза на държавата по чл. 53 НК и наказанието „конфискация“, като част от системата на наказанията по чл. 37 от НК. В хода на сравнителния анализ са изведени приликите и разликите, като основният акцент пада върху белезите на института по чл. 53 от НК.

§3. Отнемане на средството и предмета на престъплението

Този параграф съдържа две отделни точки, в които са изяснени двете хипотези, предвидени в нормата на чл. 53, ал. 1, б. „а“ и „б“ от НК.

В първата точка е разгледана хипотезата, в която се отнемат в полза на държавата, послужили или предназначени за извършване на престъплението. Изяснени са трите материални предпоставки, които

трябва да са налице, за да се приложи чл. 53, ал. 1, б. „а“ НК. На първо място – престъплението, по отношение на което се прилага разпоредбата да е умишлено. На второ място, вещите да са послужили или предназначени за извършване на това умишлено престъпление, като са обобщени достиженията на правната доктрина и съдебната практика по отношение на понятията „послужили“ или „предназначени“. На трето място – вещта да принадлежи на виновния деец. Направено е предложение de lege ferenda, при бъдеща законодателна промяна текстът на л. 53, ал. 1, б. „а“ НК, да придобие следната редакция: *„вещите, които са послужили или са били предназначени за извършване на умишлено престъпление, ако принадлежат на виновния. Когато вещите липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната равностойност“*.

Във втората точка е разгледана хипотезата предвидена в нормата на чл. 53, ал. 1, б. „б“ НК. За изясняването на тази разпоредба, в текста на дисертацията са поместени и анализирани редакциите на разпоредбите от Особената част на НК, във връзка с употребения в чл. 53, ал. 1, б. „б“ от НК – „в случаите, изрично предвидени в този кодекс“. В тази връзка са разгледани и решения от практиката на Конституционния съд, които засягат пряко някои от тези разпоредби.

§4. Разпоредбата на чл. 53, ал. 2 НК

Този параграф съдържа точка единствена. В нея е разгледана хипотезата на отнемане, предвидена в нормата на чл. 53, ал. 2, б. „а“ от НК, съгласно която се отнемат вещите, предмет или средство на престъплението, притежаването на които е забранено. Особено внимание е обърнато на това, че притежаването на тези вещи е забранено, като се акцентира върху това, че то не е абсолютно забранено, а е поставено под някакъв разрешителен режим. В тази връзка са разгледани, в общ план,

различните видове разрешителни режими, които съществуват в българското законодателство.

§5 Изводи по Глава първа

В този параграф, в обобщен вид са изложени изводите, до които е довело изследването в предходните четири параграфа на Глава първа, като същите са изложени в синтезиран вид.

Глава втора. Източници на международното право и правото на Европейския съюз в областта на отнемането на имущество. Новите положения в чл. 53 НК

§1. Приложими актове от международното право и правото на Европейския съюз в областта на отнемането на облагите, придобити от престъпна дейност. Съдебна практика

Този параграф съдържа пет точки. В него са разгледани приложимите източници от международното право и правото на ЕС.

В първа точка са разгледани конвенциите на ООН, които са сред първите актове на международното право, които се явяват плод на общите усилия на държавите членки на Съвета на Европа да създадат ефективен механизъм за превенция на престъпността, която генерира престъпни имуществени изгоди.

В точка втора са разгледани актове от правото на ЕС, сред които са рамковите решения, които уреждат конфискацията на имущество, придобито от престъпна дейност, както и неоснованата на присъдата конфискация. Същите са от изключително значение, досежно това, че тяхното приемане влече редица законодателни промени във вътрешното ни

законодателство, включително довежда и до създаването на нови институти като този на „гражданската конфискация“.

В точка трета е разгледана Директива 2014/42 ЕС, която заменя действието на действащите досега правни актове на Съюза в областта – рамковите решения, разгледани в предходната точка. Значителна част от положенията, създадени с рамковите решения са запазени в Директивата, но наред с тях са въведени и редица новости, които да допринесат за сближаването на вътрешните законодателства на държавите членки на ЕС по начин, че да бъдат обединени усилията в борбата с трансграничната организирана престъпност и да бъдат защитени финансовите интереси както на Съюза, така и на държавите членки. Особен акцент в тази точка е поставен на дефинитивните разпоредби на директивата, като е обърнато внимание и на съображенията на европейския законодател, довели до необходимостта да се дадат дефиниции на отделните понятия, приложими към механизма на отнемане на незаконно придобито имущество. Освен върху дефинитивните разпоредби, акцент е поставен и върху „списъка“ с престъпления по отношение на които европейския законодател изисква да се предвидят такива разпоредби, които да направят отнемането на имущество от тези престъпления възможно, както и върху подхода обозначен като „разширена конфискация“.

В точка четвърта е разгледан регламентът, свързан с международноправната помощ между страните членки от ЕС, която следва да бъде оказана в случаите на трансгранично изпълнение на акт за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, когато става дума за изпълнение в границите на ЕС.

В точка пета са разгледани няколко значими решения за правилното прилагане на механизмите на отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, постановени от Съда на ЕС по преюдициални

запитвания, отправени от националните съдилища на държавите членки на ЕС.

§2. Новите положения в чл. 53 от НК

В първа точка от този параграф е изяснено съдържанието на понятието „облага“. За целта са взети предвид всички дефиниции на понятието в националното законодателство на Република България, както и дефинициите на понятието дадени в разпоредбите на източниците на международното право и тези на правото на ЕС. Значимостта на правилното разбиране на това понятие е от изключително значение за законосъобразното прилагане на нормата на чл. 53, ал. 2, б. „б“ от НК по такъв начин, че да се избегне неоснователното засягане на имуществената сфера на лицата и последващото ангажиране на отговорността на държавата за вреди.

В точка втора е изяснено понятието „пряка облага“. В българското наказателно право, смисълът на това понятие е силно наложително да бъде изяснен, с оглед създаването на дефинитивната разпоредба на чл. 53, ал. 3 НК. Това действие на законодателя се явява отговор на задължението на Република България, като държава членка на ЕС, да транспонира Директива 2014/42 ЕС във вътрешното ни законодателство. Въпросът е от ключово значение за законосъобразното и правилно прилагане на чл. 53, ал. 2, б. „б“ от НК, тъй като двете разпоредби следва да се прилагат с привръзка помежду си.

В точка трета е разгледано понятието „непряка облага“, което поражда значителни трудности в прилагането на разпоредбата от българските съдилища. Ясен сигнал за необходимостта от изясняване на това понятие е оскъдната съдебна практика на съдилищата, изразяваща се в липсата на постановени актове, по силата на които се отнема непряката

облага, придобита чрез престъплението. В хипотезата, в която се отнема непряката облага, рискът от неоснователно засягане на имуществената сфера на трети лица е най-завишен.

В четвърта точка е поставен акцент върху това, че почти във всички случаи, самите действия, посредством които се генерира непряка облага, осъществяват изпълнителното деяние на други престъпления – например престъплението „пране на пари“. От друга страна, в нормите, които съдържат съставите на тези престъпления, се съдържат и специални основания за отнемането на предмета или средството за извършване на престъплението. В тази връзка следва да се следи за хронологично настъпилото по време основание и имуществото следва да бъде отнето на настъпилото, първо по време, основание, с оглед превантивната функцията, която е възложена на института на отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност.

§3. Изводи по Глава втора

В този параграф, в обобщен вид са изложени изводите, до които е довело изследването в предходните два параграфа на Глава втора, като същите са изложени в синтезиран вид.

Глава трета. отнемането на имущество по реда на чл. 53 НК и другите механизми за отнемане на имущество, предвидени в българското законодателство

§1. Характер на процедурите за отнемане на имущество и приложение на принципното положение „non bis in idem”

В първа точка на този параграф, последователно е изяснен характерът на процедурите, предвидени съответно в Наказателния кодекс, в Закон за отнемане на незаконно придобито имущество и тази предвидена в Закон за административните нарушения и наказания. Преценката е

извършена посредством прилагането на критериите „Енгел“, изведени от практиката на Европейския съд по правата на човека. След прилагането на тези критерии и съобразяване с тълкувателната практика на Върховния касационен съд, е обоснован извод, че и трите процедури имат наказателен характер.

Във втора точка е разгледано накратко принципното положение *non bis in idem*, като необходимостта от подобно разглеждане е породена от обосноваването на извода в предходната точка за наказателния характер на разглежданите процедури. След като и трите процедури са с наказателен характер, следва да се държи сметка за приложението на принципа *non bis in idem*.

В трета точка са разгледани изключителните основания, при които е допустимо ограничаването на принципното положение *non bis in idem*.

§2. Отнемането на имущество по реда на чл. 53 НК и отнемането на незаконно придобито имущество по смисъла на Закон за отнемане на незаконно придобито имущество

В този параграф е разгледана процедурата за отнемане на имущество, регламентирана в Закон за отнемане на незаконно придобито имущество, позната и като „гражданска конфискация“. Параграфът съдържа четири самостоятелни точки.

В първа точка е направен кратък исторически преглед на института на „гражданската конфискация“.

Във втора точка е разгледано съотношението между института на отнемане на имущество по чл. 53 от НК и отнемането на незаконно придобито имущество по реда на Закон за отнемане на незаконно придобито имущество.

Трета точка е насочена към обособяването на предмета на отнемане, по реда на Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество.

В четвърта точка, в най-общ план е изяснено производството по постановяване на „гражданска конфискация“ по реда на Закон за отнемане на незаконно придобито имущество.

§3. Имуществената санкция, налаганата на юридическите лица по реда на Закон за административните нарушения и наказания и отнемането на имущество по чл. 53 НК

В този параграф е разгледана имуществената санкция, налага на юридическото лице, което се е обогатило или би се обогатило от престъпление, извършено от субект, който е част от структурата на юридическото лице. Уредбата на този институт е поместена в разпоредбите на чл. 83а и сл. от Закон за административните нарушения и наказания. Изложението е обособено в три отделни точки.

Подобно на предходния параграф, в първата точка е направен кратък исторически преглед на законодателната уредба, предвиждаща налагането на имуществена санкция на юридическото лице по този ред.

Във втората точка е направена кратка характеристика на производството по налагане на тази имуществена санкция.

В третата точка е изяснено съотношението между наказателна и административно наказателна отговорност. Въпросът е значим от гледна точка съблюдаването на принципното положение *non bis in idem* и минимализирането на риска от неговото нарушаване.

В четвърти параграф са изведени изводите, направени по третата глава.

III. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

§1. Научни приноси

Настоящият дисертационен труд се явява новост, доколкото се явява първото самостоятелно монографично изследване на института на отнемане на имущество в полза на държавата, придобито от престъпна дейност по наказателноправен ред.

1. Институт на отнемане на имущество по чл. 53 НК се утвърждава като класически институт, като в хода на неговото съществуване, ясно е очертана тенденцията за разширяване на приложното му поле.

2. Вещта, по смисъла на чл. 53, ал. 1, б. "а" НК, следва се категоризира като „послужила“ във всички случаи, когато изпълнителното деяние на престъплението е било довършено - довършен опит и довършено престъпление. В хипотезата на недовършен опит, също ще бъде послужила във всички случаи, когато тя е била използвана от дееца в хода на осъществяване на изпълнителното деяние на престъплението.

Като „предназначена“ следва да се категоризира в случаите на наказуемо приготвление, както и когато деянието е спряло във фазата на опита и вещта не е била използвана в хода на осъществяване на изпълнителното деяние, но деецът е имал намерение да я използва.

3. Когато самата подготвителна дейност осъществява състав на престъпление, вещта може да бъде отнета и на някое от другите основания, посочени в чл. 53 НК. В последната хипотеза следва да бъде отнета на онова основание, което е настъпило първо по време, с оглед превантивната цел на института на отнемането.

4. Разпоредбата на чл. 53 НК, в нейната цялост, е неприложима по отношение на лице, което поначало не е годно да бъде субект на престъпление.

5. Изразът „независимо от наказателната отговорност“, употребен от законодателя в разпоредбата на чл. 53, ал. 1 НК се отнася до лица, които поначало са наказателноотговорни и има отношение към вече образувано наказателно дело. Неговото тълкуване следва да бъде в смисъл, че независимо от обстоятелството дали ще се реализира наказателната отговорност на дееца или не, ако са налице предпоставките за прилагане на чл. 53 НК, в някоя от четирите възможни хипотези, имуществото следва да бъде отнето на съответното основание.

6. Предвиждането на специално основание за отнемане, което да се прилага във връзка с разпоредбата на чл. 53 НК е обосновано с оглед спецификите на конкретни престъпления и необходимостта от допълнителни предпоставки, наличието на които да направи възможно отнемането на предмета на престъплението по реда на чл. 53, ал. 1, т. 2 НК.

7. Ако т. нар. „забранени предмети“ могат да бъдат на основание чл. 53, ал. 1, б. „а“ НК или на специално основание, предвидено в норма на Особената част на НК, което не държи сметка за това кой е титуляр на правото на собственост или на основание чл. 53, ал. 2 НК, тези предмети следва да бъдат отнети на настъпилото първо по време основание, с оглед превантивната функция на института на отнемането на имущество.

8. „Забранените предмети“ имат характера на „забранени“ поради това, че спадат към дейност, която се характеризира с по-висока степен на обществена значимост или определена степен на опасност и която

подлежи на административен контрол или административно регулиране. Административният контрол и административното регулиране включват три регулаторни режима – разрешителен, лицензионен и регистрационен, и свързаните с тях - издаване на разрешения, лицензи, удостоверения и уведомления. Регистрацията или получаването на съответния лиценз или разрешение, дава право на конкретния субект да извършва определената административно регулирана от държавата дейност.

9. Разпоредбата на чл. 53 НК е приложима само към умишлените престъпления, докато отнемане на имущество на специалните основания, предвидени в разпоредби на Особената част на НК може да се постанови и в случаите на непредпазливи престъпления.

10. Съдът е единственият държавен орган, който може да постанови отнемане на имущество на специално основание, предвидено в Особената част, тъй като само съдът може да се произнесе по съществуващото на делото, т. е. съставлява ли извършеното престъпление и съществуващото на делото, едва тогава се произнася по въпросите, свързани с отнемането на вещите, предмет или средство на престъплението.

11. Посочената в член 5 от Директива 2014/42 ЕС, разширена конфискация обхваща случаите, в които член 4 от същата директива не може да се приложи поради липсата на връзка между въпросното имущество и престъплението, за което има влязла в сила осъдителна присъда.

Подходът, обозначен като „разширена конфискация“ по смисъла на чл. 5 от Директива 2014/42 ЕС е неприложим по отношение на института, предвиден в чл. 53 НК, поради личния характер на наказателната отговорност. Този подход е възможен при „гражданската конфискация“ по

реда на ЗОНПИ, тъй като този механизъм е насочен към имуществото, което има престъпен произход, докато механизмът по чл. 53 НК е насочен срещу личността на лицето, субект на престъплението.

12. Смисълът на понятието „облага“, употребено в чл. 53 НК е по-широк от облагата, която е въздигната като възможен предмет на престъпление или съставомерна цел в някои норми на особената част на НК. В нормите на особената част под облага следва да се разбира нещо, което има имуществен характер и което облагодетелства лицето. Това могат да бъдат пари, ценности, други вещи и всичко, което води до благоприятни изменения в патримониума на конкретно лице в резултат на извършено престъпление. Употребеното в разпоредбата на чл. 53, ал. 3 НК понятие „облага“ следва да се разбира в смисъла на Директива 2014/42 ЕС.

13. Пряката облага се изразява в икономическа полза, настъпила като непосредствена последица от престъплението (чл. 53, ал. 3 НК) или произтичаща пряко от естеството на изпълнителното деяние на престъплението (пряко следва от него) или произтича от него, като реализирана специалната користна цел, с която се извършва престъплението.

14. Прилагането на механизма по чл. 53 НК не може да засегне трети лица, поради принципа, прогласен в чл. 35 НК за личния характер на наказателната отговорност.

15. Под „разпореждане с пряката облага“, придобита от престъплението, следва да се разбира, както фактическо, така и юридическо разпореждане, което обаче е нужно, защото липсва собственост.

16. В случаите, в които действията по разпореждане с пряката облага, сами по себе си представляват деяние, осъществяващо признаците на състава на престъплението по чл. 253, ал. 1 НК, непряката облага, възникнала в резултат на разпореждането, може да се отнеме по наказателноправен ред, но на основание чл. 253, ал. 6 вр. чл. 53, ал. 1, б. „б“, а не на основание чл. 53, ал. 2, б. „б“ НК. Ако действията на разпореждане с пряката облага, не засягат финансовата система на република България, непряката облага, възникнала в резултат на разпореждането, не може да бъде отнета по наказателноправен ред.

17. Под „придобиване“ следва да се разбира деяние, което по естеството си е предназначено и има за резултат добиването от дееца в своя полза на фактическа власт за разпореждане върху съответните обекти, имащи имуществена стойност или върху документите, удостоверяващи права върху тях.

18. Под „преобразуване“ следва да се разбират всички деяния, които биха довели до промяната на бележите на съответния обект. Поради тази причина смятам, че смесването на пряката облага с друго имущество, също е вид трансформация (преобразуване) на имущество. От понятието „преобразуването“, като способ за генериране на непряка облага, следва да се изключат разпоредителните сделки, тъй като те спадат към разпореждането с пряката облага.

19. Процедурите по НК, ЗОНПИ и ЗАНН са процедури, които имат наказателен характер, съгласно резултатът от прилагането на критериите „Енгел“, изведени в практиката на Европейския съд по правата на човека.

20. Във връзка с наказателния характер на процедурите следва да се държи сметка за прилагането на механизмите по такъв начин, че да не се

допусне нарушение на принципното положение *non bis in idem*. В тази връзка е обоснован изводът, че няма пречка паралелно да текат производствата, предвидени в различните нормативни актове, но когато едно от тях завърши с решение, което има конститутивно действие и въз основа на него се отнеме конкретно имущество, другите производства, насочени срещу това имущество следва да бъдат прекратени. С приоритет се ползва общият механизъм по чл. 53 от НК. Специалните механизми, предвидени в ЗАНН и ЗОНПИ, се прилагат, когато се установи, че не може да се приложи някоя от хипотезите на отнемане, предвидена в НК.

21. Процедурите по ЗОНПИ и ЗАНН, както и тази по НК имат наказателен характер, съгласно приложението на критериите „Енгел“.

22. Създаването на ЗПК не е “стъпка назад” в законодателството, която ни връща в годините на отменения ЗОПДНПИ, а за механично отделяне на глави от действащия до 06.10.2023 г. Закон за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество, свързани с антикорупционната дейност и обособяването им в самостоятелен закон.

23. „Гражданската конфискация“ не конкурира механизма по НК, а го допълва. Този механизъм изпълнява превантивна роля – чрез отнемането на имущество да се предотврати финансирането на бъдеща престъпна дейност.

24. Имуществото, което се отнема по реда на специалния закон, може да бъде собственост както на проверяваното лице, така и на трето лице – физическо или юридическо.

25. По реда на ЗОНПИ, може да се отнеме имущество, с което проверяваното лице се е разпоредило в полза на трето лице.

26. Механизмът по ЗОНПИ може да засегне и имущество, собственост на юридическо лице.

27. Законовата уредба на механизма за отнемане на имущество, създадена със ЗОНПИ, го прави много по-функционален и по-широко приложим по отношение на трети лица, докато при механизма по чл. 53 НК, приложното поле е значително по-тясно, поради личния характер на наказателната отговорност.

28. Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество осъществява една своеобразна дейност по разследване, каквато осъществяват и разследващите органи във фазата на досъдебното производство.

29. Процесуалните права на проверяваното лице в процедурата по реда на ЗПКОНПИ, са процесуални гаранции, които установяват правото на защита на проверяваното лице, каквито са предвидени в НПК за обвиняемия.

30. Хронологично погледнато, производството по чл. 83а и сл. от ЗАНН няма как да приключи преди наказателното производство или преди гражданският съд да се произнесе с решение по иска за установяване на престъпно обстоятелство. То не може дори да започне.

Научно-приложни приноси

Първо, разпоредбата на чл. 53, ал. 1, б. “а” НК, при бъдеща законодателна промяна трябва да придобие следната редакция *„вещите, които са послужили или са били предназначени за извършване на умишлено престъпление, ако принадлежат на виновния. Когато вещите липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната равностойност“*.

Второ, разпоредбата чл. 53, ал. 1, б. „б“ НК следва да бъде изменена така: *„вещите, които са били предмет на умишлено престъпление, в случаите, изрично предвидени в особената част на този кодекс, ако принадлежат на виновния.*

Трето, разпоредбата на чл. 225б, ал. 4 от НК следва да бъде изменена така: *„Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.“*

Четвърто, разпоредбата на чл. 224, ал. 3 от НК следва да бъде изменена така: *„Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност“.*

Пето, разпоредбата на чл. 278а, ал. 5 следва да бъде изменена така: *„Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата“.*

Шесто, в разпоредбата на чл. 354в НК следва да се създаде нова ал. 6, която да има следния текст: *„Предметът и средството на престъплението се отнемат в полза на държавата“.*

Седмо, разпоредбата на чл. 234, ал. 5 НК следва да бъде изменена така: *„Предметът на контрабандата се отнема в полза на държавата, независимо чия собственост е, а ако липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност по съответни държавни цени на дребно“.*

IV. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

1. Новите положения в чл. 53 от наказателния кодекс на Република България, Сборник с доклади от научна конференция, проведена на 12 ноември 2020 г. в Голяма и Малка конферентни зали, УНСС София,

България : Т. II. Актуални проблеми на публичното и наказателното право. Актуални проблеми на историческите, Ред. кол. Иван Цветанов, Илонка Пешева-Горанова; Ред. кол. и състав. Петя Митрева, Златка Вангелова, : Издателски комплекс - УНСС, стр. 337-345.

2. Развитие на института на отнемане на имущество в българското законодателство и приложението на принципа “Non bis in idem”. сп. Бизнес и право, бр. 4 от 2021 г., стр. 31-53

3. „Гражданската конфискация“ и отнемането на незаконно придобито имущество по чл. 53 от Наказателния кодекс в светлината на последните законови промени

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY
The Spirit Makes The Power

FACULTY OF LAW
DEPARTMENT of Criminal Law

AUTOREFERAT

on

THESIS

to acquire the PhD in

"Criminal Law"

**FORFEITURE TO THE STATE OF PROPERTY ACQUIRED
FROM CRIMINAL ACTIVITY**

PhD student: Spas Panayotov

Scientific supervisor: prof. Dr. Juliana Mladenova Mateeva

The dissertation was discussed and directed towards public defense at a meeting of the Criminal Law Sciences Department, Faculty of Law, UNWE on 09.04.2024

The topic of the dissertation is "*Forfeiture to the State of Property Acquired from Criminal Activity*". The official language of the dissertation is Bulgarian. The structure of the dissertation is made up of an introductory part, a final part and three chapters. The study is based on 97 theoretical sources, mandatory interpretative practice of the Supreme Court and current case law of the Bulgarian courts. Normative sources were used from international and European Union law, as well as the case-law of the Court of Justice of the European Union and the European Court of Justice of Juvec's Rights. Annual reports, recommendations and opinions of the European institutions were used for the study.

The scientific jury consists of:

Professor Dr. Momyana Gouneva

Professor Dr. Plamen Panayotov

Associate Professor Dr. Ralitsa Ilkova

Associate Professor Dr. Presian Markov

Associate Professor Dr. Petya Mitreva

Reserve members:

Professor Doctor of Legal Sciences Margarita Chinova

Professor Dr. Boyka Tcherneva

Associate Professor Nikoleta Kuzmanova

Associate Professor Dr. Nadezhda Krasteva

The public defence will be held on 21 June 2024 at 2.00 p.m. in Hall 2032A Scientific Councils of UNWE before the Scientific Jury consisting of:

The protection materials will be published on the website of UNWE <http://www.unwe.bg/konkursi> and will be available to the participants in the Scientific Councils and Competitions Sector, Science Directorate at the UNWE.

I. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE DISSERTATION

§1. Relevance of the study

The Institute of Forfeiture of Criminal Assets in Favor of the State has been known to the Bulgarian criminal legislation and to the criminal law theory since the time of the Criminal Law of 1896.

Since 1896, significant economic changes have taken place both in our country and in other European countries. The economic prospects are expanding significantly, which entails an increase in the number of crimes committed, and through their commission property is acquired in a criminal way. This leads to the need to give an adequate response by the Bulgarian state and the other European countries, as a result of which the European countries unite in their efforts to counteract this type of crime through the application of preventive mechanisms, such as the institute of forfeiture of property acquired from criminal activity. It leads to the elaboration and adoption of UN conventions, which have been ratified by the Republic of Bulgaria and as a result of which legislative changes are taking place at national level due to the need for adaptation with international acts.

These processes are also reflected in European Union (EU) legislation. As an EU member state, the Republic of Bulgaria is also affected by the legislative processes taking place in the Union. The focus in the fight against crime, which has the potential to generate property benefits, is mainly placed on organised crime groups, whose activities are very often cross-border. It is their criminal activity that is the reason for the Union to make constant attempts to counteract and prevent their activity.

For the Republic of Bulgaria, as a full member of the Union, there is an obligation to bring its legislation into line with the sources of EU law by transposing them into domestic law. It is the processes of transposition of these acts, the adoption of which is aimed at expanding the scope of application of the Institute of Forfeiture of Criminal Assets, that lead to legislative changes, as a result of which new provisions are created in our domestic legislation. Whether the transposition processes are successful is a question that goes beyond the dissertation. The fact is, however, the difficulties that the current regulation creates for law enforcement agencies, which difficulties at a certain moment overflow into an inability to apply them. This dissertation is an attempt to clarify the legal provisions and to make a proposal to improve the legislative framework in such a way that the institute is applied to the maximum number of criminal acts.

The evolution of forfeiture as a tool in the fight against crime, regulated at supranational level, leads to the creation of other mechanisms in our domestic legislation, such as forfeiture of illegally acquired property under civil law and the introduction of a pecuniary sanction for the legal person who has enriched or would be enriched by a crime committed, whose subject is a natural person, which forms part of the structure of the legal person. The parallel functioning of other similar institutes requires a clear dividing line between the institute of asset forfeiture regulated in art. 53 of the NC institutes provided for in the

special laws. In this regard, the need is justified and its priority nature is emphasized in the presence of the prerequisites for its implementation.

§2. Object, subject, objectives and tasks of the dissertation

1. **Object** The Institute of Forfeiture of Items that have been the Subject and Means of the Crime is of research, including in cases where their possession is prohibited, as well as the forfeiture of the benefit acquired through a crime regulated by the norm of Art. 53 of the Criminal Code (CC).

2. **Subject matter** The study is the prerequisites for the application of the Institute of Asset Forfeiture under art. 53 of the Penal Code, as well as the theoretical and practical problems to which the creation of the provision of art. 53, para. 3 of the Penal Code, through the introduction of two new concepts – direct benefit and indirect benefit.

3. **The goal** The dissertation is to clarify in such a way the legal concepts that their application is possible to all criminal acts that generate property benefits of illegal origin, as well as to analyze the prerequisites for the application of the Institute of Art. 53 CC in the various hypotheses in such a way as to ensure its lawful application.

To achieve this objective, the following main tasks are set:

- to make a brief historical overview by which to outline the trend towards expanding the scope of application of the institute;
- to examine the various hypotheses in which the Institute is applied, provided for in the norm of art. 53 of the NC;
- to investigate and clarify the prerequisites for its application in the various hypotheses;
- interpret the provisions resulting from the transposition of Directive 2014/42/EU;

- To be compared with the punishment "forfeiture" as part of the system of penalties under art. 37 of the Penal Code, with which the institute of asset forfeiture reveals significant similarities, and through this comparison the main features of the institute are outlined;
- to analyse the arrangements for the mechanism given in the sources of international and EU law, the case law of the Court of Justice of the EU and that of the European Court of Human Rights;
- to analyze the interpretative practice of the Supreme Court in the Republic of Bulgaria, part of the current case law of the Bulgarian courts;
- to make a comparison with the institutes that have similar consequences in their application under civil and administrative penal procedures;
- to analyze the theoretical problems created by the definition of the concepts of "direct" and "indirect" benefit, given in the norm of art. 53, para. 3 of the NC;
- To summarize and critically analyze the achievements of legal doctrine and jurisprudence in connection with the implementation of the Institute of Art. 53 of the SEC.

§3. Research methods

This dissertation uses observation, description, comparison, the method of scientific analysis and synthesis, the inductive and deductive methods. A comparative legal method, historical and logical-juridical, were also used.

§4. Practical significance of the dissertation

Clarification of the overall regulation of the institute under art. 53 CC, aims to contribute to its application to the maximum possible number of crimes. This objective is correlated with its preventive nature. In addition to its maximum effectiveness, no less account should be taken of its lawful

application. It is to this result that the detailed clarification of the material prerequisites for the implementation of the institute is directed. As an additional argument, the lawful application of the institute will inevitably lead to a decrease in the risk of unjustified interference with the property sphere of the persons affected by the seizure, which, in turn, reduces the potential for incurring the responsibility of the state by filing a claim for damages against it and paying compensation for such an action with its possible respect.

The dissertation work would also be important for the improvement of the regulatory framework through the legislator's perception of the proposals *de lege ferenda* brought out in the course of the research.

§5. Volume and structure of the dissertation

The dissertation has a volume of 185 pages, including a table of 3 pages and a 10-page literature of use. It contains 275 footnotes. The bibliography includes 96 titles, of which 91 in Bulgarian and 5 foreign.

As a structure, the dissertation is divided into an introduction, an exposition consisting of three chapters and a conclusion. The three heads are approximately the same in volume. The first chapter is made up of five paragraphs. The second and third chapters contain three paragraphs. The paragraphs contained in the three chapters are divided into separate points.

II. CONTENT OF THE DISSERTATION

Introduction

In the introductory part of the dissertation a brief actuality of the problem is set out and the object, the subject, the objectives of the dissertation, as well as the methods to be used are separated.

CHAPTER I The Institute of Forfeiture of Assets by the Order of Art. 53 of the Criminal Code of the Republic of Bulgaria

§1 Historical overview

This paragraph provides a brief historical overview of the legal framework of the institute of forfeiture of property under criminal law in the Criminal Act of 1896, the Criminal Code of 1956 and the current Criminal Code of 1968. by focusing on the reserved part of the legislative framework over the years, by supplementing it. It also aims to emphasize that since its establishment, a clear dividing line has been held between the institute of forfeiture of property under criminal law and confiscation as a punishment provided for in the system of penalties, despite the similar consequences of their application.

§2. Nature and characteristics of the institute forfeiture of property by the order of art. 53 NC

This paragraph summarizes the characteristics of the institution of asset forfeiture, derived in the legal doctrine over the years, using the comparative-legal method. On the basis of the comparison between the institute of asset forfeiture in favor of the state under art. 53 of the Penal Code and the punishment "confiscation" as part of the system of penalties under art. 37 of the SEC. In the course of the comparative analysis, similarities and differences are outlined, with the main emphasis on the characteristics of the institute under art. 53 of the SEC.

§3. Forfeiture of the instrument and object of the offence

This paragraph contains two separate points in which the two hypotheses provided for in the norm of art. 53, para. 1, b. "a" and "b" of the Penal Code.

The first point examines the hypothesis in which they are taken away in favor of the state, served or intended for the commission of the crime. The three material prerequisites that must be present in order to apply Art. 53, para. 1, b. "a" NC. First of all, the offence to which the provision applies is intentional.

Secondly, the items should have served or intended to commit that intentional crime, summarising the achievements of legal doctrine and case-law with regard to the concepts of 'served' or 'intended'. Thirdly, the object belongs to the guilty person. A proposal was made de lege ferenda, in a future legislative change the text of L. 53, para. 1, letter "a" NC, to acquire the following edit: *"the items which served or were intended to commit an intentional crime, if they belong to the culprit. When the items are missing or expropriated, their equivalence is awarded"*.

The second point examines the hypothesis provided for in the norm of art. 53, para. 1, b." b" NC. For the clarification of this provision, the text of the dissertation contains and analyzes the revisions of the provisions of the Special Chat of the Penal Code in connection with the provisions of Art. 53, para. 1, letter "b" of the Penal Code – "in the cases explicitly provided for in this Code". In this regard, decisions from the case-law of the Constitutional Court, which directly affect some of these provisions, have also been examined.

§4. The provision of Art. 53, para. 2 NC

This paragraph contains a single point. It examines the hypothesis of withdrawal provided for in the norm of art. 53, para. 2, letter "a" of the Penal Code, according to which the items, object or instrument of the crime, the possession of which is prohibited, are seized. Particular attention is paid to the fact that the possession of these items is prohibited, emphasizing that it is not absolutely prohibited, but is placed under some kind of authorization regime. In this regard, the different types of permit regimes that exist in the Bulgarian legislation are examined.

§5 Conclusions on Chapter One

In this paragraph, in summary form, the conclusions to which the study has led in the previous four paragraphs of Chapter One are set out, and they are set out in a synthesized form.

CHAPTER 2 Sources of international and European Union law in the field of asset forfeiture. The new provisions in art. 53 NC

§1. Applicable acts of international and European Union law in the field of forfeiture of proceeds of crime. Case law

This paragraph contains five points. It examines the applicable sources of international and EU law.

The first paragraph examines the UN conventions, which are among the first acts of international law that are the fruit of the joint efforts of the member states of the Council of Europe to create an effective crime prevention mechanism that generates criminal property benefits.

Point two deals with acts of EU law, including framework decisions governing the confiscation of criminal assets, as well as non-conviction-based confiscation. They are of utmost importance, because their adoption entails a number of legislative changes in our domestic legislation, including leading to the creation of new institutes such as that of "civil confiscation".

Point three deals with Directive 2014/42/EU, which replaces the effects of existing Union legal acts in the field – the framework decisions examined in the previous paragraph. A significant part of the situations created by the Framework Decisions are preserved in the Directive, but they also introduce a number of novelties to contribute to the approximation of the internal laws of the EU Member States in such a way as to unite efforts in the fight against cross-border organised crime and to protect the financial interests of both the

Union, Member States as well. Particular emphasis in this point is placed on the definitive provisions of the Directive, and attention is also paid to the considerations of the European legislator that led to the need to provide definitions of the individual concepts applicable to the mechanism of forfeiture of illegally acquired property. In addition to the definitional provisions, emphasis is placed on the "list" of crimes in respect of which the European legislator requires to provide such provisions to make the forfeiture of property from these crimes possible, as well as on the approach labeled as "extended confiscation".

Point four deals with the regulation relating to international legal assistance between EU Member States, which should be provided in cases of cross-border enforcement of an act on forfeiture of criminal assets when it comes to enforcement within the EU.

Point five examines several significant decisions on the correct application of the mechanisms of forfeiture of criminal assets issued by the Court of Justice of the EU on references for a preliminary ruling from the national courts of the EU Member States.

§2. The new provisions in art. 53 of the NC

The first point of that paragraph clarifies the content of the concept of 'benefit'. For this purpose, all definitions of the concept in the national legislation of the Republic of Bulgaria have been taken into account, as well as the definitions of the concept given in the provisions of the sources of international law and those of EU law. The importance of a correct understanding of this concept is of utmost importance for the lawful application of the rule of art. 53, para. 2, letter "b" of the Penal Code in such a way as to avoid unjustified interference with the property sphere of persons and the subsequent liability of the state for damages.

In point two, the concept of 'direct benefit' is clarified. In Bulgarian criminal law, the meaning of this concept is highly imperative to clarify in order to create the definitive provision of Art. 53, para. 3 NC. This action of the legislator is a response to the obligation of the Republic of Bulgaria, as an EU Member State, to transpose Directive 2014/42 EU into our national legislation. The issue is of key importance for the lawful and correct application of art. 53, para. 2, letter "b" of the Penal Code, since the two provisions should be applied by connection with each other.

Point three deals with the concept of 'indirect benefit', which raises significant difficulties in the application of the provision by the Bulgarian courts. A clear signal of the need to clarify this concept is the scarce case law of the courts, consisting in the absence of decrees under which the indirect benefit acquired through the crime is taken away. In the case where the indirect benefit is taken, the risk of unjustified interference with the property sphere of third parties is the most inflated.

The fourth point focuses on the fact that in almost all cases, the very actions by which indirect benefit is generated carry out the enforcement act of other crimes – for example, the crime of "money laundering". On the other hand, the rules containing the composition of these crimes also contain special grounds for the forfeiture of the object or means of committing the crime. In this regard, the chronological basis that occurred during the time should be monitored and the property should be seized on the basis that has occurred, first of all, with a view to the preventive function assigned to the institution of forfeiture of property acquired from criminal activity.

§3. Conclusions on Chapter Two

In this paragraph, in summary form, the conclusions to which the study has led in the previous two paragraphs of Chapter Two are set out, and they are set out in a synthesized form.

CHAPTER 3 the seizure of property by the order of art. 53 Penal Code and other mechanisms for asset forfeiture provided for in the Bulgarian legislation

§1. Nature of the procedures for forfeiture of assets and application of the principle situation "non bis in idem"

In the first paragraph of this paragraph, the nature of the procedures provided for in the Criminal Code, the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act and the one provided for in the Administrative Violations and Penalties Act are consistently clarified. The assessment was carried out by applying the Engel criteria derived from the case-law of the European Court of Human Rights. After applying these criteria and taking into account the interpretative practice of the Supreme Court of Cassation, it is a well-founded conclusion that all three procedures are criminal in nature.

A second point briefly discusses the principle situation non bis in idem, the need for such consideration being prompted by the justification of the conclusion in the preceding paragraph as to the criminal nature of the procedures in question. Since all three procedures are of a criminal nature, account should be taken of the application of the non bis in idem principle.

A third point deals with the exceptional pleas in which it is permissible to limit the situation of principle non bis in idem.

§2. Forfeiture of property by the order of art. 53 Penal Code and the forfeiture of illegally acquired property took over the meaning of the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act

This paragraph deals with the procedure for forfeiture of property, regulated by the Law on Forfeiture of Illegally Acquired Assets, also known as "civil forfeiture".

In the first point, a brief historical review of the institute of "civil forfeiture" is made.

In the second point is discussed the ratio between the institute of forfeiture of property under art. 53 of the Penal Code and the forfeiture of illegally acquired property under the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act.

The third point is aimed at differentiating the subject of forfeiture under the Law on Forfeiture to the State of Illegally Acquired Property.

In the fourth point, in general, the procedure for ordering "civil forfeiture" under the Law on Forfeiture of Illegally Acquired Assets is clarified.

§3. The pecuniary sanction, the imposed on legal persons under the Administrative Violations and Penalties Act and the forfeiture of property under art. 53 NC

This paragraph deals with the pecuniary sanction, imposes on the legal person that has enriched itself or would be enriched by an offence committed by an entity that is part of the structure of the legal person. The regulation of this institute is laid down in the provisions of art. 83a et seq. of the Administrative Offences and Penalties Act. The exhibition is divided into three separate points.

Like the previous paragraph, the first paragraph provides for a brief historical overview of the legislative framework providing for the imposition of a pecuniary sanction on the legal entity under this procedure.

The second point provides a brief characterization of the proceedings for imposing that penalty payment.

The third point clarifies the relationship between criminal and administrative criminal liability. The question is significant from the point of view of observing the principle situation non bis in idem and minimizing the risk of its violation.

In the fourth paragraph, the conclusions drawn under the third chapter are drawn.

III. SCIENTIFIC AND APPLIED SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS OF THE DISSERTATION

§1. Scientific contributions

This dissertation is a novelty, as it is the first independent monographic study of the institute of asset forfeiture in favor of the state, acquired from criminal activity under criminal law.

1. Institute of forfeiture of property under art. 53 The Penal Code established itself as a classical institute and in the course of its existence, the tendency to expand its scope was clearly outlined.

2. The object, within the meaning of art. 53, para. 1, b. "a" Penal Code should be categorized as "served" in all cases when the executive act of the crime has been completed - completed attempt and completed crime. In the hypothesis of unfinished experience, it will also be served in all cases where it has been used by the perpetrator in the course of carrying out the executive act of the crime.

As "intended" should be categorized in the cases of punishable preparation, as well as when the act has stopped in the phase of experience and the object has not been used in the course of carrying out the enforcement act, but the perpetrator has intended to use it.

3. Where the preparatory activity itself carries out the composition of a crime, the property may also be seized on any of the other grounds referred to in Art. 53 NC. In the latter case, it should be taken away on that ground which first occurred in time, in view of the preventive purpose of the institution of withdrawal.

4. The provision of Art. 53 of the Penal Code, in its entirety, is inapplicable to a person who is not normally fit to be the subject of a criminal offence.

5. The phrase "regardless of criminal liability" used by the legislature in the provision of art. 53, para. 1 of the Penal Code refers to persons who are criminally responsible in principle and are related to a criminal case already instituted. Its interpretation should be in the sense that regardless of the circumstance whether the criminal liability of the perpetrator will be realized or not, if the prerequisites for the application of Art. 53 of the Penal Code, in any of the four possible hypotheses, the property should be seized on the relevant grounds.

6. The provision of a special ground for withdrawal to be applied in conjunction with the provision of Article 10; 53 of the Penal Code is justified in view of the specifics of specific crimes and the need for additional prerequisites, the existence of which would make it possible to seize the object of the crime under art. 53, para. 1, p. 2 NC.

7. If the so-called "prohibited articles" may be on the grounds of art. 53, para. 1, letter "a" of the Penal Code or on a special basis provided for in a norm of the Special Part of the Penal Code, which does not take into account who is the holder of the right of ownership or on the grounds of art. 53, para. 2 of the

Penal Code, these objects should be taken away on the basis that occurred in the first time, in view of the preventive function of the institution of asset forfeiture.

8. "Prohibited articles" have the character of "prohibited" because they belong to an activity that is characterized by a higher degree of public importance or a certain degree of danger and which is subject to administrative control or administrative regulation. Administrative control and administrative regulation include three regulatory regimes – authorization, licensing and registration, and the related ones - issuance of permits, licenses, certificates and notifications. The registration or obtaining of the relevant license or permit entitles the specific entity to carry out the specified administratively regulated by the state activity.

9. The provision of art. 53 of the Penal Code is applicable only to intentional crimes, while forfeiture of property on the special grounds provided for in the provisions of the Special Part of the Penal Code may also be ruled in cases of negligent crimes.

10. The court is the only state authority that can order the forfeiture of property on a special ground provided for in the Special Part, since only the court can rule on the merits of the case, i.e. whether the crime committed constitutes and the merits of the case, only then decides on the issues relating to the seizure of the goods, object or instrument of the crime.

11. The extended confiscation referred to in Article 5 of Directive 2014/42/EU covers cases where Article 4 of that Directive cannot be applied because of the lack of a link between the property in question and the offence for which a final conviction has been imposed.

The approach, designated as "extended forfeiture" within the meaning of Art. 5 of Directive 2014/42 EU is not applicable to the institute provided for in

art. 53 on account of the personal nature of criminal liability. This approach is possible in the case of "civil forfeiture" under the ZONPI, as this mechanism is aimed at property that has criminal origin, while the mechanism under Art. 53 of the Penal Code is directed against the person subject of the crime.

12. The meaning of the term "benefit" used in art. 53 of the Penal Code is wider than the benefit, which is elevated as a possible object of crime or composite purpose in some norms of the particular part of the Penal Code. In the norms of the special part, a benefit should be understood as something that has a property character and that benefits the person. These can be money, valuables, other items and anything that leads to favorable changes in the patrimony of a particular person as a result of a crime committed. Used in the provision of art. 53, para. 3 CC concept of 'benefit' should be understood within the meaning of Directive 2014/42 EU.

13. The direct benefit is expressed in an economic benefit that has occurred as an immediate consequence of the crime (Art. 53, para. 3 of the Penal Code) or derives directly from the nature of the enforcement act of the crime (directly follows from it) or derives from it, as a realized special mercenary purpose for which the crime is committed.

14. The application of the mechanism under art. 53 of the Penal Code may not affect third parties because of the principle set out in art. 35 on the personal nature of criminal liability.

15. By "disposal of the direct benefit" acquired by the crime should be understood both factual and legal disposition, which, however, is necessary because there is no property.

16. In the cases, in which the actions for disposition of the direct benefit, in themselves, constitute an act carrying out the characteristics of the

composition of the crime under art. 253, para. 1 Penal Code, the indirect benefit arising as a result of the order may be withdrawn by criminal law, but on the grounds of art. 253, para. 6 Mt. Art. 53, para. 1, letter "b", and not on the grounds of art. 53, para. 2, b. "b" NC. If the actions of disposing of the direct benefit do not affect the financial system of the Republic of Bulgaria, the indirect benefit arising as a result of the disposal may not be seized by criminal law.

17. By "acquisition" should be understood an act which by its nature is intended and has the effect of obtaining by the perpetrator in his favor a de facto power to dispose of the objects of property value concerned or of the documents certifying rights over them.

18. "conversion" shall mean all acts which would lead to the alteration of the characteristics of the object concerned. For this reason, I believe that mixing direct benefit with other property is also a kind of transformation (transformation) of property. Disposition transactions should be excluded from the concept of 'transformation', as a means of generating indirect benefit, since they belong to the disposal of the direct benefit.

19. The procedures under the Penal Code, the ZONPI and the Law on the Law are procedures of a criminal nature, according to the result of the application of the Engel criteria set out in the case-law of the European Court of Human Rights.

20. As regards the punitiveness of the procedures, account should be taken of the application of the mechanisms in such a way as to avoid infringement of the non bis in idem principle. In this regard, the conclusion is justified that there is no obstacle to the proceedings provided for in the various normative acts running in parallel, but when one of them ends with a decision

that has constitutive effect and on the basis of it specific property is seized, the other proceedings against this property should be terminated. Priority shall be given to the general mechanism under art. 53 of the SEC. The special mechanisms provided for in the APA and ZONPI shall apply where it is established that any of the withdrawal hypotheses provided for in the CC cannot be applied.

21. The procedures under the ZONPI and the Law on the Law on the Penal Code are punitive in nature, according to the application of the Engel criteria.

22. The establishment of the CPA is not a "step backwards" in the legislation that takes us back to the years of the repealed LPSDPI, but to mechanically separate chapters from the Law on Counteracting Corruption and Forfeiture of Illegally Acquired Assets Related to Anti-Corruption Activities and Their Separation into an Independent Law until 06.10.2023.

23. "Civil forfeiture" does not compete with the mechanism under the Penal Code, but complements it. This mechanism plays a preventive role – through asset forfeiture to prevent the financing of future criminal activity.

24. The property, which is seized under the special law, may be owned both by the inspected person and by a third party – natural or legal.

25. Under ZONPI, property may be seized that the inspected person has disposed of in favor of a third party.

26. The mechanism under ZONPI may also affect property owned by a legal entity.

27. The legal framework of the asset forfeiture mechanism established by ZONPI makes it much more functional and more widely applicable to third

parties, while under the mechanism under Art. 53 NC, the scope of application is considerably narrower because of the personal nature of criminal liability.

28. The Commission for Forfeiture of Illegally Acquired Assets shall carry out a kind of investigative activity, as well as the investigating authorities at the pre-trial stage.

29. The procedural rights of the inspected person in the procedure under the Law on Combating Corruption and Procedure Act are procedural guarantees that establish the right of defence of the inspected person, as provided for in the PPC for the accused.

30. Chronologically, the proceedings under art. 83a et seq. The APA cannot be concluded before the criminal proceedings or before the civil court decides on the claim for the establishment of a criminal circumstance. It can't even begin.

Scientific and applied contributions

First, the provision of Art. 53, para. 1, letter "a" of the Penal Code, in the event of a future legislative change, should acquire the following version "*the items that have served or were intended to commit an intentional crime, if they belong to the culprit. Where the items are missing or alienated, their equivalence shall be awarded.*"

Secondly, the provision of Art. 53, para. 1, letter "b" of the Penal Code should be amended as follows: "*the items that have been the subject of an intentional crime, in the cases explicitly provided for in the special part of this Code, if they belong to the culprit.*"

Third, the provision of Art. 225b, para. 4 of the Penal Code should be amended as follows: *"The object of the crime shall be seized in favor of the state, and if it is missing or alienated, its equivalence shall be awarded."*

Fourth, the provision of Art. 224, para. 3 of the Penal Code should be amended as follows: *"The object of the crime shall be seized in favor of the state, and if it is missing or alienated, its equivalence shall be awarded."*

Fifth, the provision of Art. 278a, para. 5, should be amended as follows: *"The object of the crime shall be seized in favor of the State"*.

Sixthly, in the provision of Art. 354c of the Penal Code a new paragraph 6 should be created, which should have the following text: *"The object and instrument of the crime shall be seized in favor of the state"*.

Seventh, the provision of Art. 234, para. 5 of the Penal Code should be amended as follows: *"The object of smuggling shall be seized in favor of the state, regardless of whose property it is, and if it is missing or alienated, its equivalence shall be awarded at the relevant state retail prices."*

IV. SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON THE TOPIC OF THE DISSERTATION

1. The new provisions in art. 53 of the Criminal Code of the Republic of Bulgaria, Proceedings of a Scientific Conference held on 12 November 2020 at the Large and Small Conference Halls, UNWE Sofia, Bulgaria: Vol. II. Current issues of public and criminal law. Current Problems of Historical, ic/Red. stake. Ivan Tsvetanov, Ilonka Pesheva-Goranova; Row. stake. and composition. Petya Mitreva, Zlatka Vangelova, : Publishing Complex - UNWE, p. 337-345.

2. Development of the Institute of Asset Forfeiture in Bulgarian Legislation and the Application of the "Non bis in idem" Principle. *Wc. Business and Law*, p. 4 of 2021, p. 31-53

3. "Civil forfeiture" and forfeiture of illegally acquired property under art. 53 of the Criminal Code in the light of recent legislative changes